

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 7. junia 1854.

List 45.

Od zlozbe (arondiranja) zemljiš.

(Dalje.)

Na drugo vprašanje, ki ga je vis. ministerstvo postavilo, je kmetijska družba odgovorila takole:

„Ker zložba zemljiš ima le v prid biti njih posestnikom, je ne sme nikdar cesarska gosposka naravnost ukazati, ampak sam gospodar ali več gospodarjev, ki jo želé, se imajo oglasiti zatega voljo pri cesarski gosposki, ki jih bo zaslišala in po dottičnih postavah ravnala.

a) Pravico za zložbo zemljiš se oglasiti naj ima vsaki samostojni zemljišni gospodar; tedaj zamorejo taki oglasi do gosposke priti, ali:

1. le od enega gospodarja, ki v dosego zložbe želi zaméno z zemljišem družega gospodarja, ali:
2. od več deležnikov kakega skupej vživanega zemljiša zoper druge deželniške tiste zemlje, ali
3. od enega ali več gospodarjev samostojnih zemljiš proti druge gospodarje ravno tiste soseske, ki želé, da bi se grunti vsih sosesčanov po novi osnovi tako zamenjali, da bi potem vsak svoje zemljiše tako imel, kakor mu je naj bolj pri roki in lepo vkupej.

b) Zaména zemljiš se pa more želeti le proti temu, da so zemljiša, ki se zamenjati imajo, edinega obdelka, to je, njiva z njivo, senožet s senožetjo itd. Tak svet pa, kterege prostor je za kako zidanje namenjen, ali hišni verti, vinogradi, in sploh take zemljiša, na kterih je gospodar zavolj boljsega obdelovanja že posebno veliko stroškov imel, naj bojo izvzeti tako, da jih drug gospodar v zaméno poželeti ne more. Marsiktero zemljiše ima kakšno posebno dobro lego ali ima takošno zemljo, da se kako drugo, čeravno bližnje zemljiše, z njim primerjati ne more.

c) Če kak gospodar v zložbo svojega zemljiša zaméne z drugim želi, naj se razsodi naj poprej: ali je z zaželjeno zložbo obéna gospodarjema ali vsim gospodarjem vstreženo.

Brez vsakega družega pogoja naj se uslišijo oglasi za zložbo zemljiš:

1. Če kak gospodar tácega zemljiša, ki ne spada pod izjeme, ki so bile ravno pred pod čerko b popisane, želi zaméne z manjšim ali ravno tako velikim ali k večem za 15 odstotkov večjim zemljišem ravno takega obdelovanja in na ravno tistem polju, in ako je očitno, da se s to vzajemno zaméno obéna gospodarjema zemljiša bolj vkup spravijo ali arondirajo. Ako pa je v zaméno zaželjeno zemljiše veliko večje, ali če leži na drugem polju, se nima uslišati oglas za zložbo, ako ni uni gospodar sam pri volji, da se ta zaména zgodi“.

Kmetijska družba je za potrebno spoznala omeniti tega, da naj bi se prevelike zemljiša ne terjale v zaméno z majhnim, čeravno bi se, se vé da doplačalo toliko, kar je večje zemljiše več vredno, zakaj pri takem ravnanju bi se manjši posestva še bolj zmanjšale, majhni kmet bo prejel sicer plačilo, kar je njegovo zemljiše več vredno, pa dnar se kmalo potrosi, zemljica pa je šla rakom žvižgat! Tudi na lego zemlje na ravno tistem polju se mora gledati, ker med poljem in poljem je velik razloček, da se nikomur krivica ne godi.

(Dalje sledi.)

Od gojzdnih požarov.

Iz vsih krajev našega velicega cesarstva in tudi bližnjih deržav se je letos slišalo od pogostnih gojzdnih požarov, ki so vstajali ali iz hudobnega požiga, ali iz nečimernosti delavcov ali družih ljudi, ali pa iz celò neznanih vzrokov.

Res je, da letošnja silna suša spomladi je dostokrat tega kriva bila, da so gojzdi (šume) se radi vnemali, — pa je tudi res, da večina teh nesreč bi se ne bila pripetila, ako bi ljudje v gojzdih z ognjem tako nečimerno ne ravnali. Pervo opravilo delavcov je večidel, kadar pridejo v gojzd, kjer imajo delj časa ondi opraviti, da si zanetijo ogenj, pri kterem si kuhajo kosilo, ali se, kadar je mraz, grejejo; na večer grejo domú, pa ne, da bi ogenj pogasili. Dostokrat si pa napravijo ogenj tudi na tacih mestih, kjer je že samo po sebi nevarno, in če le količkaj kak veterček popiha, se lahko vname vnetljiva bližnja suhljad, da je po takem požaru dostokrat škoda silo velika.

Ravno taka je s tistim ognjem, ki si ga pastirji narejajo po gojzdih, ali s tistim, ki ga gospodarji gorskih senožet napravljajo za razširjenje gojzdne košnje ali nepoštено pridobitev gojzdnega sveta.

Če suša ni velika, gojzdni požari večidel kmalo vgasnejo in škoda ni velika, in ker je to ljudem znano, jim ni veliko mar, ako slišijo, da v gojzdu gori, — češ, bo že nehalo goret! Ako pa je suša velika, jih o taki nečimernosti zadene škoda velika.

Nekdaj je bila lepa navada, ko je velika suša žugala, da so se po očitnih razglasih ljudje po deželi opominovali: naj varno ravnajo z ognjem po gojzdih, in so se po oklicih ponavljale kazni, ktere zadenejo tiste, ki se po nemarnosti pregreše zoper tako prepoved. Gotovo se je s tem dostoškade odvernilo.

Potrebno bi bilo, da bi se ta koristna navada, ob hudi suši svariti ljudstvo po očitnih oklicih, so-pet vpeljala; prepričani smo, da bojo gosposke in pametni župani radi to storili, ako jih vradnije, ki se z gojzdnarstvom pečajo, ob pravem času za tak oklic, naprosijo.

Ker je pri gojzdnem oskerbovanju veliko več na tem ležeče, da se škoda odverne, kakor da se že storjena kaznuje, ktera se v nekterih gojzdnih celò več popraviti ne dá, bi bilo gotovo dobro in potrebno, da bi se ta navada, ktera je že pred več leti zaspala, o potrebi spet ponavljala, da se ljudje po deželi svaré pred nečimerno kurjavo v gojzdnih.

(Mitth. d. Forst. d. öst. Alp.)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Semensko zerno.

Vse rastline se rodé iz semena, dasiravno se ga malo malo nalaš vseje, in darisavno ga človeško okó ne vidi. Narava ga sama seje. Zato je marsikakšno seme z lahkiimi nitkami operuteno, da ga veter lahko odnese in raztrosi. Nektero seme je majhno, pa vendar dovolj težko, da brez vse ptuje skerbí in pomoči naravnost na zemljo pade. Nektero, ki je ložje in večje, da ga veter lahko raznese, je z nekakšnimi kavlički prevedeno, s kterimi se terdno derži, da se od svojega pravega kraja preveč ne oddaljša. Še drugo seme je v pruživne ali elastične luščine zaperto, ki ga v dostojno daljnost bersknejo, kakor hitro se jih kakšna živa stvar dotakne, ali kakor hitro se posuši ali namoči. Kar je pa naj čudovitiše, je to, da je narava skerb, drevje zaditi, ptičem zročila. Zakaj ptiči sejejo peške v zemljo. Krokraje so ljudje vidili hraste saditi. S svojim kljunom so luknjo napravili, želod va-njo zavalili, in jo spet z zemljo in z mahom zagernili. Ne smé se pa misliti, da so ptiči pri tem kakšen poseben namen imeli. Le slep nagon jih k temu napravi. Želod zakopljejo, da bi se z njim redili; želod pa skalí in zraste v veliko drevó. Marsikakšno seme mika ptiče s svojim prijetnim duhom in vkusom, da ga požrejo, semtertje nosijo in poslednjič iz sebe veržejo, da skalí, cvetè in novo seme donese.

Ako bi bilo raztrošenje semena po senožetih in gojzdnih le človeški skerbi zročeno, kako pušče bi bile senožeti, kako prazni gojzdi! Glej kako spomladi trava in cvetlice iz zemlje rastejo, dasiravno niso ljudje s svojo pridnostjo njih rasti pospešili.

Pa to ni še vse, kar pri ogledovanju semena čudovitega najdemo. Tudi to je naše pazljivosti vredno, da rastlina, če je še tako velika, in če še toliko prostora obseže, vendar že vsa v majhnem obsežju semenskega zerna skrita leži. Celò hrastovo deblo z vsim svojim perjem, z vsimi vejami in koreninami je že v želodu. Še več — ker obstojnost in ohranjenje vsega rastlinstva večidel iz semena izhaja, ga je Stvarnik tudi dovolj zavaroval. Kako gotovo je pri tistih rastlinah, ki celo leto v zemlji stojé, — cvetje in seme pozimi zavarovano in s terdnimi mrenami prevlečeno! In kako dobro so tiste rastline, ki zime prenesti ne morejo, s svojimi koreninami in s svojim sadom v zemlji zagernjene, dokler jih spomladna toplota spet ne obudi! Nektere semenske zerna so vsred sadú shranjene; nektere tiče v stročju, in nektere so v lesene lupine zaperte. Vsako seme je tako zavarovano, kakor mu je potreba, da doseže svoj namen.

Tako tudi naj manjše dela narave razodevajo Stvarnikovo modrost in dobrotljivost.

Od davkov, ki si jih ljudje sami nakladajo.

Pogovor med Anžetom in Blažetom.

1. Tobak.

A. Čudno je, da si ljudje verh navadnih davkov še sami davke nakladajo, med kterimi precej v prvi

versti stojí tobakarstvo. Vém, da v steno bob mečem, če kaj tacega rečem in da si bom sovražstvo tobakarjev na glavo nakopal, tedaj tudi tebe morebiti razžalil, ki ne moreš biti brez lule v ustih. Pa naj bo!

B. Mene ne boš razžalil, ker ti ne verjamem, da bi se mogel tobak med davke šteti, in te poznam, da si pošten človek.

A. Te bom skusil prepričati. Koliko si že star in od kterega leta že piješ tobak?

B. Pet križev že imam na herbtu, tobak pa pijem od 20. leta, tedaj — 30 let.

A. Ali si že kdaj prerajtal, koliko da si že zapil na tobaku?

B. Kaj bom to rajtal? saj tisti krajcar, ki ga dam na dan za tobak, ne more dosto znesti.

A. Ravno tisti krajcar, ki ga vsaki dan daš za tobak, znese že več sto goldinarjev.

B. Pojdi se solit!

A. Poslušaj: Leto ima 365 dni, tedaj daš na leto 365 kr. za tobak, 365 kr. pa stori 6 gold. in 5 kraje.

B. Dete plentaj! saj vendar le veliko znese.

A. Kaj pa še potrebuješ pri tobaku?

B. Koga? pipe in pa klinčikov, da prižigam, pa kdo bo to rajtal: saj jih 200 dobim za krajcar.

A. Ne bo dal, prijatelj, kar se kupuje, se mora rajtati — le vzemi, da polovico klinčikov ne užgè, tedaj dobrih pride le sto za krajcar.

B. Presneto natanko znaš rajtati.

A. Ako užgèš pipo na dan 10krat, posmodiš na dan 10 klinčikov, v 10 dnéh za krajcar, v mesecu za 3 kr., v letu za 36 kr., v 10 letih za 6 gold., v 30 letih za 18 gold.

B. Kaj ta merčes toliko znese! Tega bi ne bil mislil.

A. Tedaj če še pipo in druge reči vzameš, je letni znesek za tobak 7 gold. Ali pa ne zamudiš kaj pri svojem delu s tim, da pipo trebiš, bašes, zažigaš in večkrat med tim popravljaš? saj vaše lule niso nikoli opravljene.

B. Ako zamudim pri vsaki pipi kake 3 minute, kdo bo to rajtal!

A. Ravno to ni tako malo, kakor si misliš: 10 pip tobaka na dan piješ, pri eni zamudiš 3 minute, tedaj celi dan 30 minut ali pol ure. Ako delaš delo, ki je vredno vsako uro 2 kr., znese zamuda pri tobaku 1 kr. na dan, in na leto, če se odštejejo prazniki, 5 gold., — 7 in 5 je pa 12 gold. — tedaj na leto zapraviš s tobakom 12 gold. in v 30 letih 360 gold., in če ga boš še 20 let pil, boš v svojem celem življenju s tobakom zapuhal 600 gold. Ali bi to ne bila lepa dota za sina ali za hčer?

B. Sto medvedov! kaj si mi vse vkup spravil!

A. Nič, kakor resnico in scer po naj manji prerajtbi. Kdor ga pa še kaj več spiže, kot ti in si dražji tobak kupuje, morebiti celò smodke (cigare), tak pa še veliko več zapravi na tobaku. Ali ne pije tobaka tudi kteri tvojih sinov?

B. Dva sta se ga že tudi navadila, Jurče in Štefanček.

A. Pomisli, to že družih 24 gold. znese na leto.

B. Jez jima nič ne dam za tobak.

A. Si pa sama vzameta; iz tvojega vendar le gré, zastonjima ga gotovo nihče ne dá; tvoja škoda je. Zdi se mi, da se tudi vaša mati nekaj pečá s tobakom?

B. Res, da ga rada nosljá, pa bolj skrivaj, ker vé, da se gospodinjam in kuharcam nič kaj dobro ne podá, če jim kapljica od nosa visi; pa bi ji tudi nič réči ne smel, scer mi precej pipo očita.

A. To že spet znese 12 gold. Saj se s tobačnico dosto manj ne zapravi, kakor s pipo. Tako zapravite vsi 4 tobakarji v vaši hiši na leto 48 gold. s tobakom. Ali